



Een ander perspectief op voorlichting rond studiekeuze

Position paper, Mr. Keating, herziene versie 2022



Jongeren voelen een hoge druk - vanuit hun omgeving en de maatschappij - om succesvol te worden. We zien dat studiekeuze veel onzekerheid oplevert en tot stress leidt.



Inleiding

In de film 'Dead Poets Society' maakt docent John Keating de lesstof relevant voor zijn studenten. Hij inspireert, vertaalt het naar hun interesses, en laat zijn studenten inzien wat het voor hun eigen toekomst kan betekenen. De manier waarop Mr. Keating kennis koppelt aan inspirerende verhalen die raken aan de belevingswereld van jongeren, is misschien wel – in een tijd van groeiende studiekeuzestress en studie-uitval - actueler en meer nodig dan ooit.

In dit Position Paper delen we onze overtuiging en vertellen we je welke inzichten tot onze overtuiging hebben geleid. We hopen dat ze jou aan het denken zetten. En dat ze je inspireren om vanuit een nieuw perspectief naar je kwaliteiten van een opleiding te kijken en op zoek te gaan naar je eigen, unieke verhaal dat aansluit op drijfveren van jonge studiekeizers.

Arco Bregman | oprichter Mr. Keating



9 inzichten

1. Intrinsieke motivatie van jongeren overschat
2. Goede keuzes kunnen mislukken, foute keuzes kunnen slagen
3. Studiekeuze is een emotioneel proces
4. Een studiekeuze is geen momentopname
5. Jongeren worden onzekerder door de vele opties
6. Student, opleiding en maatschappij hebben eenzelfde belang
7. Verbinden voorkomt uitvallen
8. Een technische verbinding maakt nog geen sociale verbinding
9. Mr. Keating: 'Informeren wordt inspireren'

1

Intrinsieke motivatie van jongeren wordt overschat

Vragen als 'Wat zoek je in een studie?' of 'Welke baan heb je in gedachten?' worden vaak aan jongeren gesteld. Maar voor de meeste jongeren zijn dat soort vragen veel te abstract. Veel jongeren hebben nog geen flauw benul.

Voordat jongeren bovenstaande vragen kunnen beantwoorden, moeten ze zicht krijgen op wat hen beweegt. Hoe meer inzicht iemand heeft in wat hij belangrijk vindt en waarvoor hij gaat of niet gaat, hoe groter de kans is op een goede fit. Met de opleiding en het (toekomstig) werkveld. En dus hoe kleiner de kans op uitval.

32,3 % van de eerstejaars studenten in het hoger onderwijs studeerden niet verder aan de initiële opleiding. Dit betekent dat ruim 41.000 studenten na het eerste jaar helemaal stopten met studeren of van studie veranderde. Van hen verlaat veertig procent het hoger onderwijs; zestig procent verandert van studie.

Een ‘verkeerde studiekeuze’ wordt het vaakst als reden genoemd voor uitval of switch (48%). Als tweede reden noemt men dat ‘verwachtingen niet uitgekomen’ zijn (46%). Dertig procent geeft aan dat de uitval of switch te maken heeft met de ‘manier van onderwijs geven’. Ruim een kwart was onvoldoende gemotiveerd (27%) of vond de studie te zwaar (26%).

Bron: ResearchNet, Monitor Beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2018-2019, Onderzoek in opdracht van het ministerie van OCW, directie HO&S Augustus 2019, Nijmegen.



2

Goede keuzes kunnen mislukken en foute keuzes kunnen slagen

Jongeren kunnen zich in allerlei richtingen succesvol ontwikkelen. Ze kunnen ook in allerlei richtingen mislukken. Net zoals één opleiding, beroep of functie totaal verschillende typen jongeren kan laten slagen of zakken. Het beeld van de student die 'die ene goede keuze' maakt, is dan ook misleidend.

Zo kunnen goede keuzes alsnog verkeerd aflopen als een student zich niet verbonden voelt met de gekozen opleiding. En verkeerde keuzes kunnen ook juist positief uitpakken als die binding er wél is. Voor het ontstaan van die binding – en dus het voorkomen van uitval – is de opleiding net zo verantwoordelijk als de student zelf.



Een of meer keren veranderen van studierichting in het hoger beroeps- of academisch onderwijs kost de samenleving ongeveer 6 miljard euro per jaar. Dat heeft het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt uit Maastricht becijferd.

Scholieren kiezen, volgens onderzoeker en hoogleraar Arbeidseconomie Lex Borghans (Maastricht University), de verkeerde studie, omdat ze geen goede voorlichting krijgen van universiteiten en hogescholen. Ze stoppen dan met hun opleiding of gaan een tweede studie doen. Daarnaast blijkt dat studenten te vaak een opleiding volgen waarin ze na het afstuderen geen werk kunnen vinden.

Bron: PW Magazine, <https://www.pwnet.nl/inroom/nieuws/2010/08/studieswitch-kost-miljarden-10115973>





3

Studiekeuze is een emotioneel proces

Deze gedachtegang staat haaks op hoe het studiekeuzeproces in het onderwijs vaak wordt ingestoken. Daar worden leerlingen veelal gedwongen tot bewuste reflectie. Maar studiekeuze is niet alleen een rationeel proces. Het is een onbewust proces, waarbij onderliggende emotionele waarden en motivaties de “rationele” keuze bepalen.

Aan een (studie)keuze gaan allerlei bewuste en (vooral!) onbewuste gebeurtenissen en processen vooraf. Die processen gaan ook door na het keuzemoment, bijvoorbeeld als een student bevestiging zoekt dat de gemaakte keuze de juiste is.

Volgens onderzoek van hoogleraar psychologie Ap Dijksterhuis laat ons brein ons dingen doen die we achteraf voor onszelf en anderen verklaren. Het bewuste denken, dat probeert een rationeel besluit te nemen, is een topje van een grote onbewuste ijsberg. Vaak is een besluit eigenlijk al op onbewust niveau genomen. Met ons verstand kunnen we proberen onze keuzes te begrijpen. Maar met ons verstand kunnen we geen keuzes máken. De waarden en motieven die daaraan ten grondslag liggen, liggen namelijk op een ander niveau.

Bron: Ap Dijksterhuis, Het slimme onbewuste. Amsterdam: Prometheus, 2017.



4

Een studiekeuze is geen momentopname

Studiekeuze is een langdurig proces. Het lijkt misschien alsof studiekezers op één aanwijsbaar moment – tegen het einde van de middelbare school – hun keuze bepalen. Maar veel jongeren beginnen al tijdens het voortgezet onderwijs met hun opties verkennen. De studiekeuze is een langdurig proces dat vroeg begint en ook doorloopt ná de start aan een opleiding.

Het studiekeuzeproces moet veel meer gezien worden als een onderdeel van het proces van identiteitsontwikkeling van jongeren (Holmegaard, Ulriksen, & Møller Madsen, 2014). Een langdurig proces dat doorloopt ook na de start van de opleiding. Het gaat daarbij niet alleen om het uitzoeken wat interessant en leuk lijkt, maar vooral ook om het definiëren wie je bent en wie je wilt worden. Het is een narratief dat steeds weer bijgesteld wordt.



5

Jongeren worden onzekerder door de vele opties

De afgelopen jaren zijn jongeren een stuk onzekerder geworden over de keuze voor een vervolgstudie. De oorzaak? Het toenemende aantal opleidingen. Daardoor lijken de keuzemogelijkheden haast onuitputtelijk.

Bovendien presenteren veel opleidingen zich op een soortgelijke manier, waardoor ze op elkaar gaan lijken. Jongeren zien door de bomen het bos niet meer!

Heel veel verschillende opleidingen, maar nauwelijks onderscheid in profilering en voorlichting. Te weinig opleidingen staan zich voor op waar ze echt goed en anders in zijn.

Vandaag de dag kan een jongere kiezen uit drie keer zoveel vervolgoopleidingen als pakweg 20 jaar geleden. Dat is een verworvenheid, maar dat maakt het ook moeilijk. Er ontstaat namelijk een keuzeparadox: als iemand moet kiezen uit meer dan zeven opties, dan is de kans groot dat diegene nooit helemaal tevreden is met zijn of haar keuze omdat er altijd zoveel aantrekkelijke alternatieven zijn. Dit gaat ook in tegen onze intuïtie. We denken vaak dat meer keuze beter is, maar het tegendeel is waar.

Bron: Barry Schwartz, De paradox van keuzes. Spectrum, 2004.



6

Student, opleiding en maatschappij hebben eenzelfde belang



Jongeren zelf hebben veel baat bij studiesucces en -plezier. Dat ligt natuurlijk voor de hand. Hoe beter een studiekeuzer een weloverwogen keuze maakt en met realistische verwachtingen aan een studie begint, hoe kleiner de kans op uitval. En daarmee op nieuwe keuzestress.

Maar er spelen meer belangen. Ook de opleiding en de onderwijsinstelling hebben belang bij gemotiveerde studenten die niet uitvallen. In financiële zin, maar ook voor hun imago. Uitvallers delen namelijk hun “afhaakverhaal” en schaden daarmee het imago van de opleiding. Bovendien kun je je afvragen wat uitval en switch van ruim tweeëndertig procent [1] van eerstejaars studenten doet met de motivatie van docenten.

Tot slot hebben wij er als maatschappij belang bij dat jongeren de juiste studiekeuze maken. Juiste studiekeuzes leiden namelijk uiteindelijk tot goed opgeleide en gemotiveerde professionals op de werkvloer.

[1] ResearchNet, Monitor Beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2018-2019, Onderzoek in opdracht van het ministerie van OCW, directie HO&S Augustus 2019, Nijmegen.

Een snelle rekensom laat zien hoezeer opleidingen belang hebben bij minder uitval van studenten. Het Ministerie van Onderwijs stelt per student aan een opleiding een bedrag beschikbaar per jaar (de Rijksbijdrage). Daarnaast betaalt een student collegegeld aan de instelling waaraan hij/zij studeert. Bij elkaar opgeteld ontvangt een instelling zo'n € 19.000,— per student.

Elke instelling hanteert een eigen verdeelsleutel, maar gemiddeld ontvangt een opleiding van de instelling zo'n € 5.000,— per jaar per zittende student. Daarnaast ontvangen opleidingen een diplomabonus. Voor elke student die slaagt aan de opleiding krijgen zij ongeveer eenzelfde bedrag, € 5.000,—.

Een rekenvoorbeeld. Een opleiding telt 400 studenten en jaarlijks studeren gemiddeld 75 studenten af. Dan kom je op een totaalbedrag aan inkomsten van € 2.375.000,—. Bij 10 extra studenten die instromen, levert dat extra € 50.000,— op. Als de opleiding er ook in slaagt om deze 10 studenten met succes te laten afstuderen, zijn de extra inkomsten over 4 jaar € 250.000,—.

Bronnen: rijksoverheid.nl; onderwijsincijfers.nl; duo.nl; vsnu.nl





7

Verbinden voorkomt uitvallen

Hoewel het misschien niet zo lijkt, hebben jongeren begeleiders nodig in het leerproces. Ze hebben behoefte aan iemand die ze richting geeft. En aan de aandacht en betrokkenheid van iemand die met ze meedenkt en ze echt ziet. Juist op momenten dat jongeren ongemotiveerd lijken, roepen ze misschien eigenlijk “Help me!”.

Welke docent of begeleider uit je jeugd herinner jij je het best? Aan wie heb je het meest gehad? Aan wie heb je de beste herinnering? Grote kans dat je nu iemand in gedachte hebt met wie je meer had dan een oppervlakkige band. Iemand die zag wie jij was. Die op een volwaardige manier met je omging en je niet als klein kind behandelde.

De docent, sportcoach of stagebegeleider die echt wilde weten hoe het met je ging. Voor wie jij naar de training kwam, ook al was het slecht weer. In het leerproces is de docent of begeleider een hele belangrijke (en voor velen de belangrijkste) schakel. Als studenten voelen dat je er onvoorwaardelijk voor ze bent, dat je fouten mag maken en dat de relatie goed is, dan lopen ze ongetwijfeld vijf stappen harder dan wanneer ze zich slechts 'een van de velen' voelen.

Bron: Karin Brussel en Henno Oldenbeuving, Geef ze vleugels op het MBO. Zwolle: Deltion College, 2017.





8

Een technische verbinding maakt nog geen sociale verbinding

Een technische verbinding is zo gelegd via Teams, Zoom of BlueSky, maar dat technische contact is niet voldoende voor sociaal contact. Een online contact stelt nog hogere eisen aan de inhoud en de vorm van je verhaal. Of het nu gaat om een open dag, proefstuderen, een college of les.



Hoe kun je ook sociaal verbinden? Met een verhaal dat niet alleen informeert, maar ook inspireert en beklift. Dát verhaal vertellen en leven, is misschien wel de grootste uitdaging voor opleidingen.

“Wil online onderwijs succesvol zijn, dan moet er al sprake zijn van een relatie met de studenten. Docenten en studenten moeten elkaar al kennen wil de online cursus effectief zijn. Als er geen enkele binding tussen docent en studenten is, dan werkt online onderwijs niet.

Wij mensen zijn sociale wezens. We houden meer van studeren en socializen in de UB, dan van eenzaam op afstand verpieteren op de eigen kamer...”

Bron: Blog RG, Prof. Dr. Jouke de Vries, voorzitter CvB, Rijksuniversiteit Groningen, 3 juni 2020.





9

Informeren wordt inspireren

Onze overtuiging is dat voorlichting rondom studiekeuze niet gaat over het zenden van zoveel mogelijk informatie. De motivatie van jongeren om zich te verdiepen in een opleiding ontstaat pas nadat hun verbeelding is aangesproken, via het hart. Zo ontdekken ze of de opleiding aansluit op hun interesses en persoonlijke motivaties.

Bedrijven en organisaties zijn bewezen succesvoller als ze werken vanuit dát wat hen uniek maakt: hun identiteit, kernkwaliteiten en overtuiging. Wij moedigen opleidingen aan om op zoek te gaan naar hun eigen unieke verhaal .



Nice to meet you!

Laten we onderwijs en jongeren dichter bij elkaar brengen

Mr. Keating is een netwerkbureau dat onderwijsprofessionals van dienst is in het beter afstemmen van de voorlichting en het onderwijsprogramma op de belevingswereld van jongeren, en op de vraag van de beroepswereld.

Hoe we dat doen?

Door de kernkwaliteiten van een opleiding beter te verbinden met de motivaties van studiekeizers en studenten. Op die manier creëer je als opleiding je eigen unieke en relevante verhaal. Door dat verhaal vervolgens te vertalen naar de interne organisatie versterkt dit je programma en identiteit. Met een eigen invulling van voorlichtingsactiviteiten bouw je ook aan een eenduidig imago. Zo krijgen jongeren een duidelijk en realistisch beeld van een studie en kunnen zij beter een doordachte keuze maken.

Het resultaat?

Meer succes voor studenten en de eigen organisatie.

Kijk voor een verdere kennismaking en referenties op www.mrkeating.nl. Of bel met Arco Bregman: 06 – 81 83 37 02.

Mr.
Keating

www.mrkeating.nl

